

הצבי והצדק

יו"ל ע"י מוסדות קוסון בארה"ק
בנשיאות אדמו"ר שליט"א
בני ברק – גבעת זאב

מכון בני שלשים

בס"ד • פרשת וישב תשפ"ב

גליון מס' 38 • שנה ב'

דברי תורה
מאת כ"ק אדמו"ר שליט"א

וישב יעקב וגו'. פירש"י ביקש יעקב לישב בשלוה אמר הקב"ה לא די לצדיקים מה שמוכן להם בעוה"ב וכו' קפץ עליו רוגזו של יוסף. צ"ב וכי סניא כלפי שמיא להניח ליעקב מעט שלוה, הרי רוב ימיו עברו עליו בדברי רוגז כמו שהעיד על עצמו בבואו אצל פרעה מעט ורעים היו ימי שני חיי. וי"ל דעובד ה' לא טוב עבורו שלוה ומנוחה אלא צריך להוסיף עוד על מדרגתו כל ימיו להרגיז יצר טוב על יצה"ר לעולם, וכן מצינו בנר חנוכה שהוא רמז לאור תורה הלכתא כבית הלל שצריך להיות מוסיף והולך, אע"פ שכבר נעשה להם לישראל נס בנצחון המלחמה עכ"ז נתוסף להם עוד ענין השמן והמנורה להתעסק בזה. להורות אף שהמלחמה נסתיימה עכ"ז לא עת מנוחה היא אלא מוסיף והולך במצות הנרות. ומהאי טעמא אמרו ואיפסקא הלכתא הדלקה עושה מצוה ולא הנחה, פי' להיות תמיד מדליק והולך ולא לנוח. וז"ש בקש יעקב לישב בשלוה, דהיינו בחי' הנחה עושה מצוה ולא ללכת מדרגה לדרגה, קפץ עליו רוגז"ו של יוס"ף להיות מוסיף והולך, ועי' לעיל פרשת חיי שרה עה"פ ויצחק בא וכו' בשם התפארת שלמה שקפץ עליו רוגזו של יוסף כדי שיתעכב עוד בעוה"ז כי כבר השלים ימיו לתקן חלקו עיי"ש.

וישב יעקב בארץ מגורי אביו. צ"ב למה כתיב וישב יעקב וכו' הלא ידוע כבר מפרשה דלעיל שישב בארץ כנען דכתיב ויבא יעקב אל יצחק אביו ממרא קרית הארבע היא חברון וכו'. וי"ל דהנה אא"ז ז"ל כתב בספרו בני שלשים פ' חיי שרה עה"פ וישב יצחק בגרר, שהיה יצחק מסתפק אם יש להם לאבות דין בני נח או דין ישראל (עי' בפרשת דרכים דרוש ראשון), ונפ"מ לענין שמירת שבת כי ב"נ ששבת חייב, ולכך היה עושה בשבת כעין גרירה וחריץ בקרקע שכן גורר אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ וכו' ופטור כיון דהוי דבר שאינו מתכוין [שבת כב.], וממנ"פ אם הוא ישראל אזי פטור, דמלאכת מחשבת אסרה תורה והוא לא התכוין לעשות חריץ, ואם אינו אלא בן נח ג"כ לא עבר על נכרי ששבת כיון שעשה מלאכה היינו חריץ ואפילו שלא התכוין. וז"ש וישב יצחק בגר"ר, פי' יצחק קיים מצות שביתה ע"י גרירה בשבת עכדה"ק.

והנה יוסף הביא דבה על אחיו שאכלו אבר מן החי, ופירשו בזה (עי' בפרשת דרכים שם) שאכלו בשר ממפרכסת והוא היה סבור שיש להם דין ב"נ ובמיתה תליא מילתא לכן אסורים במפרכסת, ואילו אחיו היו סוברים שדינם כישראל ובשחיטה תליא מילתא ואחר שחיטה הותר בשר מפרכסת. והנה אם היה יעקב מברר הדבר לאמיתו לא היתה מחלוקת בין בניו ולא היה מתגלגל הדבר לידי שנאה ומכירת יוסף, אבל כיון שהשאיר הדבר בספק נגרם כל הנ"ל. וז"ש וישב יעקב בארץ מגורי אביו, פי' גם יעקב היה יושב ומקיים מצות שביתה כאביו בדרך גרירה מחמת הספק, ומלאכה גמורה לא עשה כי רצה לקיים שביתת שבת. וז"ש ביקש יעקב לישב בשלוה פי' לקיים מצות שבת, ומאחר שלא הכריע דינם אם הם בני ישראל או ב"נ גרם הדבר מחלוקת בין בניו, ובשל כך קפץ עליו רוגזו של יוסף.

והוא נער את בני בלהה וגו'. צ"ב למה קראם בני בלהה ולא אמר אחיו בני בלהה, והרי הוא זה שהיה חס על כבודם והקפיד על בני לאה שקראום בני השפחות כדפירש"י עה"פ ויבא יוסף את דבתם רעה וגו'. וי"ל דהנה הקשה הרמב"ן ושאר המפרשים האיך נשא יעקב שתי אחיות, וכן קשה על מה שאמרו חז"ל דעם כל שבט נולדה תאומה ונשאום היאך הותרו באחיותיהם. ותירצו המהרש"א [יומא כח:] ובפרשת דרכים [דרוש א'] דהיה להם לאבות דין בני נח, ובנות לבן היו אחיות מן האב ואין להם אחות מן האב. וכן אצל השבטים, בני לאה נשאו התאומות של שאר השבטים בנות השפחות וכן איפכא מכיון דלא היו אחים אלא מן האב, אבל רחל ולאה קבלו קידושין ועי"ז נתגיירו משא"כ השפחות עיי"ש באריכות.

ולפי"ז י"ל דלכן קרא יוסף לבני השפחות בני בלהה ובני זלפה ולא אמר אחיו, כדי להוכיח שלא היו אחיו אלא מן האב ואין לבן נח אחות מן האב, ואם היה קוראם אחיו היה במשמע שהם אחיו ממש וא"כ יש להם דין ישראל וא"כ היה יעקב אסור לשאת אותן והם פסולין, ע"כ לטובתם ולזכות אביו קרא אותם בני בלהה ובני זלפה דאין לו שום אחות עמם, ואזיל בשיטתו שבני נח הם.

והוא נער את בני בלהה וגו' ויבא יוסף את דבתם. פירש"י שהיה עושה מעשי נערות וכו' כדי שיהיה נראה יפה. וצ"ב למה נצרך לספר בגנותו שעושה מעשי נערות. ועוד צריך ביאור, את דבתם פירש"י כל רעה שהיה רואה באחיו בני לאה היה מגיד, ותמוה פשיטא דהיה אומר רק מה שראה וכי חשדינן בו שמשקר ומוציא לעז על אחיו. וי"ל דהא בהא תליא, דלפי שלא השלים עצמו עדיין והיה עושה מעשי נערות כדי שיהיה נראה יפה, לכן היה רואה באחיו דברי חטא, אבל אילו היה הוא כבר שלם בדרכיו לא היה רואה בהם עון כלל, כידוע דברי הבעש"ט בפי' מאחז"ל [נגעים פ"ב מ"ה] כל הנגעים אדם רואה חוץ מנגעי עצמו, עי' להלן בסמוך.

ויבא יוסף את דבתם וכו'. אמרו חז"ל [יומא יט:] החושד בכשרים לוקה בגופו. י"ל הכונה בגופו פי' באותו הענין גופו שחשד באחרים, כמו שכתב רש"י גבי יוסף ובשלשתן לקה, על דבה שספר עליהם שקורין להם עבדים לעבד נמכר יוסף וכו'.

וישראל אהב את יוסף מכל בניו כי בן זקנים הוא לו. י"ל רמז לימי החנוכה. הנה חנוכה הוא מועד חביב ביותר על כל ישראל בכל מקומות מושבותיהם, והטעם י"ל כי הוא המועד האחרון שתקנו לנו רבותינו והוא צעיר מכל המועדים. וז"ש וישראל אהב את 'יוסף' מכל בניו, כלל ישראל אהב את יוסף, רמז לחנוכה הלכתא כב"ה מוסיף והולך, כי בן זקנים הוא לו באשר הוא הצעיר שבמועדים, הוא ל"ו רמז ל"ו נרות, זקני"ם בגימ' או"ר. גם שחנוכה נקרא בדברי חז"ל מצות זקנים, כדאיתא בתנחומא [נשא כ"ט], וכ"ה בגמ' [שבת כג.] שאל אביך וכו' זקניך ויאמרו לך.

כי בן זקנים הוא לו. פירש"י כל מה שלמד משם ועבר מסר לו. ובבעה"ט כתב זקני"ם ר"ת זרעים קדשים נשים ישועות מועד, היינו חמשה סדרים ולא חשיב סדר טהרות וצ"ב, ואא"ז ז"ל כתב בספרו בני שלשים כי יוסף הצדיק עצמו סודו טהרות המטהר כלים כדרשתם ז"ל בגמ' [שבת לא.] דעת זה סדר טהרות סודו יוסף הצדיק שעולה עד הדעת עכדה"ק. ויש להוסיף עוד, שטהרה לא ניתן למסירה, אלא זה צריך אדם לעמול בעצמו כמו"ש חז"ל [שם קד.] הבא לטהר מסייעין אותו.

לתגובות, כתובת מייל: hazvi3000@gmail.com • www.koson.co.il

כי אותו אהב אביהם מכל אחיו. פי' שהיה בו כל מעלות אחיו, כדאיתא במדרש [מובא ברבינו בחיי ל"ז ב'] כל מעלות מדות השבטים היו בו, בכורתו של ראובן וכו', וע"ז היה קנאתם. וז"ש מכל אחיו פי' שהיה מושלם במעלות של כל אחיו.

ולא יכלו דברו לשלום. פי' יען כי היה בלבם עליו לא היו יכולים לומר לו בעת הליכתו לך 'לשלום' כהלכה, כמו"ש בגמ' [ברכות סד.] הנפטר מן החי לא יאמר לו לך בשלום אלא לך לשלום.

וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם בשכם. פירש"י שלא הלכו אלא לרעות את עצמן. י"ל הכונה עפ"י הנודע שאבות הק' היו רועי צאן כדי שיוכלו לעסוק במושכלות אלקות ולא יוטרדו מעניני עוה"ז. וז"ש שלא הלכו אלא לרעות את עצמן, כל כונתם לא היה לרעות את הצאן אלא לצורך רוחניות עצמן.

לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן והשיבני דבר. י"ל ששלחו אליהם משום שירדו לשכם מקום מוכן לפורענות, ונצרך לבדוק אחריהם בג' ענינים שנחשדו אצלו והביא דבתם רעה כפירש"י לעיל, שהיו אוכלין אבר מן החי ומזלזלין בבני השפחות לקרותן עבדים וחשודים על העריות. וז"ש לך נא ראה את שלום אחיך היינו ענין האחוה אם עדיין קורין להם עבדים ולא אחים. ואת שלום הצאן אם אוכלים אבר מן החי כשעדיין הצאן שלם. והשבני דבר היינו על העריות כמו"ש ומצא בה ערות דבר.

וישלחהו מעמק חברון. פירש"י מעצה עמוקה של אותו צדיק הקבור בחברון. וצ"ב מאי שנא הכא שרמז הכתוב לאברהם אבינו ע"ה בתיבת חברון דייקא. וי"ל עפ"י דשנינו במסכת יומא פ"ג מתתיא בן שמואל אומר האיר כל פני המזרח עד שבחברון והוא אומר הן, ואמרו בירושלמי [פ"ג ה"א] כדי להזכיר זכות אבות מזכירין את חברון עיי"ש. ולפי"ז הכא נמי הזכיר יעקב שם העיר חברון כדי להזכיר זכות אבות להגן על יוסף היוצא לדרך אל אחיו שהוא מקום סכנה, כעין תפלת הדרך.

את אחי אנכי מבקש. בדבריו אלו רמז יוסף הצדיק כי נכסף הוא לרגש אהבה ואחוה עם אחיו ואינו מוצא. וז"ש את אחי אנכי מבקש הנני מבקש את האחוה והשלום ואיני מוצא.

את אחי אנכי מבקש וכו' נסעו מזה. הוא ביקש אחוה עמהם, אבל הם נסעו מזה פירש"י הסיעו עצמם מן האחוה, כיון דהוא סבר שהם בני נח [עי' פרשת דרכים] ואחיו סברו שדינם דין ישראל גמור, ולפי זה אינם אחיו.

נלכה דתינה. פירש"י לבקש לך נכלי דתות שימיתון בהם. תמוה א"כ למה הלך אחריהם. וי"ל משום שאם בנכלי דתות הם עוסקים בודאי שלא יהרגוהו כי אינו עפ"י דת של תורה.

ובטרם יקרב אליהם ויתנכלו אתו להמיתו. פי' דנו אותו בחפזון בטרם יקרב אליהם פן ואולי ירך לבבם ויכמרו רחמיהם בקרבו אליהם, ע"כ גמרו דינו בטרם יקרב.

הנה בעל החלומות הלזה בא. צ"ב למה קראוהו בעל החלומות והלא כל אדם חולם בשנתו רק שהוא סיפר חלומותיו. וי"ל דהנה איתא בזוה"ק [ויצא קמ"ט ע"ב] חלמא איהו ע"י גבריאל, מבואר דמלאך גבריאל הוא ממונה על החלומות, והכא כתיב ויפגשהו איש פירש"י זה מלאך גבריאל, והראה לו הדרך ללכת אל אחיו. וזה שאמרו הנה בעל החלומות הלזה בא פי' גבריאל שהוא בעל החלומות בא עמו.

וישמע ראובן ויצילהו מידם. מה שנזדרז דוקא ראובן להציל את יוסף, לולא דברי חז"ל י"ל, כיון שכשנשא יעקב את לאה היתה מחשבתו ברחל ומזה נולד ראובן, על כן היתה לו לראובן זיקה במחשבה לאהבת יוסף בנה של רחל.

חנוכה

ורוח אלקים מרחפת על פני המים [בראשית א ב]. אמרו חז"ל במדרש זה רוחו של משיח [ילקוט בראשית רמז ד']. אא"ז ז"ל בספרו בני שלשים כתב וז"ל, משי"ח ר"ת מ'זוזה ש'מאל י'מין ח'נוכה, והקדים שמאל לימין כי ההוד שהוא בשמאל נתקן בימי חנוכה עכדה"ק. ולפי"ז י"ל מ"ש בגמ' [שבת כב.] לגבי ברכת הדלקת נר חנוכה אשר קדשנו במצותיו וצונו, והיכן צונו אמר רב אויא מלא תסור מן הדבר אשר יגידו לך וכו'. והנה מן הכתוב הזה דרשו חז"ל [ספרי פ' שופטים] אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין וכו', וזהו רמז לחנוכה דבימים האלו תיקון הוד שהוא בשמאל ואז השמאל קודם לימין, וזהו אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין, נר חנוכה בשמאל.

בגמרא מצות נר חנוכה נר איש וביתו והמהדרין נר לכל אחד ואחד והמהדרין מן המהדרין לבית הלל מוסיף והולך. י"ל ענינו ע"ד המוסר, דהנה ידוע המימרא בשם הרה"ק הדברי חיים מצאנז שאמר דבצעירותו היה סבור שיש בכוחו לתקן את כל העולם ואח"כ ראה שהוא דבר שאי אפשר וחשב לתקן רק את עירו, שוב נמלך והחליט שדי לו אם יצליח לתקן את ביתו ולבסוף חזר ואמר ולואי שאתקן את עצמי ודפח"ח. וז"ש מצות נר 'חנוכה' נר איש וביתו, היינו בענין מצות חינוך, בתחילה רוצה אדם להיטיב ולתקן את עצמו ואת כל בני ביתו, 'והמהדרין' נר לכל אחד ואחד, מהדרין לשון הדרי בי, כלומר חזר מזה ומבקש עכ"פ להשפיע על אחד מבני ביתו, אכן אח"כ 'המהדרין מן המהדרין' פי' חוזר בו גם מזה ונוכח לדעת שאין בכוחו לעסוק בתיקון זולתו אלא די לו אם יהיה הוא עצמו מתקן את נרו ובכל יום יהיה מוסיף והולך בעבודת ד', ועי"ז ממילא ישפיע על עצמו ועל סביבתו מקדושתו ועבודתו.

מצות חנוכה נר איש וביתו. הנה נודע מכונות האריז"ל [פע"ח שער חנוכה פ"ד] בברכת להדליק נר חנוכה, לכוין ג' יחודים הוי"ה אהי"ה, הוי"ה אלקי"ם, הוי"ה אדנ"י, שהם בגימ' נ"ר, וזה שרמזו חז"ל 'נר איש וביתו' כלומר כונת נ"ר הוא יחוד זעיר ונוקביה היינו 'איש וביתו' והבן.

והמהדרין מן המהדרין בית שמאי אומרים פותח והולך ובית הלל אומרים מוסיף והולך. והנה הלכתא כב"ה דמוסיף והולך, וכתבו בתוס' [ד"ה והמהדרין] דב"ש וב"ה לא קאי אלא אנר איש וביתו אבל לא על המהדרין להדליק נר לכל אחד ואחד עיי"ש. ולכאורה יצא לנו כאן דבר תמוה, דלשיטת בית הלל מי שיש לו בביתו עשרה אנשים, הנה להמהדרין מדליק ביום הראשון עשרה נרות כמנין אנשי ביתו ואילו להמהדרין מן המהדרין אינו מדליק ביום הראשון אלא נר אחד, יתר על כן אף ביום השמיני, למהדרין מדליק עשרה והמהדרין מן המהדרין מדליק רק שמונה והוא פלא. ויש ללמוד מכאן דענין ההידור אינו רק הרבות נרות בכמות, אלא עיקר ההידור במצות הוא לילך תמיד ולעלות מדרגה לדרגה, וזאת ההוספה שבכל יום ויום מוסיף והולך בעבודת ד' ובהידור קיום המצוה, היא היא דרך העבודה, ואעפ"י שבכמות ובמספר הוא פחות מ"מ זה דייקא מקרי מהדרין מן המהדרין.

יפוצו מעיינותיך חוצה
מהנעשה ונשמע ב"מכון בני שלשים"

ספר חידושי מהרצ"א מאת רבינו רבי צבי אלימלך מדינוב זיע"א
על הלכות חנוכה

ידוע ומפורסם אשר רבינו מהרצ"א היתה לו הארה מיוחד בימי החנוכה וכפי שנשמע מפי הרה"ק רבי אהרן מבעלזא בשם זקנו מהר"י "אשר הרבי ר' צבי אלימלך היתה לו הארה בחנוכה יותר מכל הרביים" ומסופר, כי פעם בהיות רבינו בדרכו אל רבו הק' החוזה מלובלין היה מהרהר בינו לבין עצמו מדוע תמיד בהגיע ימי החנוכה הוא מרגיש בנפשו קדושה והתעוררות מיוחדת יותר מכל הזמנים והרי לא יתכן שהנו מצאצאי החשמונאים שכן איננו כהן, והחליט בלבו כי בהיותו בצל הקודש ישאל את רבו על כך, ויהי בבואו לבית רבו בטרם היה סיפק בידו לומר דברו נענה החוזה ואמר לו, דע לך שמקור מחצבתך הוא משבט ישששכר, ומה שאתה מרגיש דייקא בחנוכה תוספת קדושה יתירה הוא מפני שהיית חד מן היושבים בבית דינם של החשמונאים שנמנו על שבט ישששכר ע"כ, וממעם זה קרא לספרו בשם "בני ישששכר" (הענין הובא בקצרה בהקדמת הספה"ק יודעי בינה לבנו הרה"ק מוה"ר אלעזר זיע"א). וכנראה אשר זאת הסיבה אשר רבינו האיר פני תבל בדברי תורתו בעניני חנוכה בכמות ובאיכות אדירה בדרוש ובאגדה יותר מכל המועדים כפי הנראה בספרו בני ישששכר וכן בספרנו זה "חידושי מהרצ"א".

ספר זה כולו סובב והולך על סוגיית הגמרא במסכת שבת פרק במה מדליקין מלא וגדוש מזן אל זן בהלכתא רבתי לחנוכה דולה ומשקה בשיטות הש"ס והפוסקים על הראשונים ועל האחרונים חידושים נפלאים ואמיתיים, נוקב ויורד ומפרש סוגיית הגמרא רש"י ותוספות עפ"י דרכו, ומשם יפנה אל כל הפוסקים והמפרשים ה"ה מסכת סופרים, שאילתות דרב אחאי גאון, בעל הלכות גדולות וכן שולחן ערוך ונו"כ, מפלפל בדבריהם לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ובאחריתו מונה פסקי הלכה למעשה העולים משיטותיהם, וכמעשהו בספרו הנודע בני ישששכר במאמרי חנוכה על דרך דרוש ואגדה כן גם בספר שלפנינו על דרך הלכה חשף את זרועו הגדולה ולא הניח דבר גדול ודבר קטן שלא פירשו בדרך פשט בכל הלכות מצות נר חנוכה לכל פרטיה ודקדוקיה.

הספר ערוך בעריכה חדשה דהיינו ביאורי גפ"ת על מקומם לפי סדר דפי הגמרא, החידושים וביאורים בדברי הפוסקים חילקנו לפי הסוגיות על הסדר שסידר רבינו המחבר, ועוד הוספנו ושלבנו בתוך הסוגיות את החידושים שנדפסו מכי"ק על מקומם, כמו כן הוספנו עוד כמה וכמה חידושים מספר והיה ברכה שנדפסו בו קצת חידושים עמ"ס שבת, ועתה הינו ספר השלם ערוך ומתוקן ונוח ללומדים והוגים בתורת רבינו זיע"א.

וימאן יוסף ויאמר וגו'. הטעם על 'וימאן' בשלשלת, מורה שלשה פעמים עפ"י דרשת חז"ל מסכת סוטה דף ל"ו ע"ב ותתפשהו בבגדו לאמר וגו' באותה שעה באתה דיוקנו של אביו ונראתה לו בחלון אמר לו יוסף בני עתידין אחיך שיכתבו על אבני אפוד ואתה ביניהם רצונך שימחה שמך מביניהם וכו' עיין שם. וזהו וימא"ן ר"ת ו'ירא י'וסף מ'ראה א'ביו נ'גדו, ועוד ר"ת ו'יאמר י'עקב מ'חשן א'תה נ'מחק, ועוד ר"ת ו'יירא י'וסף מ'לטמא א'ת נ'פשו והבן. (שמועה טובה)

וימאן – שלשלת. בחז"ל יש כמה דרשות על פסוק זה, שאמרה לו אאסרך בשלשלת של ברזל, אמר לה ה' מתיר אסורים. וכן בגין דלא יפסוק שלשלת עילאה מיניה. וכן רמז למה שאמרו חז"ל (ויק"ר כג י) שלושה ברחו מן העבירה יוסף יעל ופלטי בן ליש, וכולם מרומזים בשלשלת. וכן למאן דאמר (סוטה לו:) ויבא לעשות מלאכתו אלא שנראה לו דמות דיוקנו של אביו והיינו שהיה חוכך בדבר ימין ושמאל כצורת שלשלת. (תפוחי חיים)

חנוכה

ויקחהו וגו' והבור רק אין בו מים. ובמס' שבת (כב.) תרי מימרי דסמיכי, נר חנוכה שהניחה למעלה מעשרים אמה פסולה, מאי דכתיב והבור רק אין בו מים מים אין בו אבל נחשים ועקרבים יש בו. וכבר נשתפכו כמה דיות בפירוש הני תרי מימרי.

וגם אנכי אענה חלקי, היות מבואר בהאריז"ל (פע"ח שער חנוכה) בטעם נר חנוכה להניחה למטה מי' טפחים לפי שאינה עולה עד הראש ולכן לפי שהיא למטה בנה"י סוד ג' טפחים לכן אסור להשתמש לאורה כדי שלא יהנו הזרים מאור העליון הנמשך לה למטה יעיין שם המעיין יותר בארוכה,, והנה יוס"ף סודו נר חנוכה דמוסי"ף והולך כבית הלל. וזה פירוש הכתוב ויקחהו וישלכו אתו הברה היא המשכת האור עליון למטה במקום שרגליה יורדות, והבור רק אין בו מים אבל נתשים ועקרבים יש בו הם החיצונים העומדים שם, והשתא נחזי אנן, אם היה כשר להניחה למעלה כמו נר שבת אז היה מותר להשתמש לאורה שאין שם מגע הנחשים ועקרבים, אבל הלכתא הניחה למעלה מכ' פסולה לכן אסור להשתמש לאורה מחשש נחשים ועקרבים, ומובן היטב סמיכות המימרות. (בני שלשים)

ורוח אלקים מרחפת על פני המים. אחז"ל (ב"ר ב') זה רוחו של משיח בסוד אמרם ז"ל (שבת כב.) והיכא מנח ליה משמאל כדי שתהא מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל. וזהו רוח משי"ח מ' בראש ר"ת מזוזה ח' בסוף ר"ת חנוכה, ש"י באמצע ש'מאל י'מין, וההוד נתקן בימי חנוכה לכן קדם השמאל לימין והבן (שם).

מילה שבת חדש רצו מלכות יון לבטל. כנגד נפש רוח ונשמה. נפש דם מילה דמו בנפשו, רוח חדוש לבנה לאיזה רוח היא נוטה (ר"ה פ"ב מ"ו), נשמה שבת נשמת כל חי, וכן מיל"ה שב"ת חד"ש גי' אלף צ"ט, וכך הוא החשבון נפ"ש רו"ח נשמ"ה חי"ה יחיד"ה, וכן בימ"י מתתיה"ו ב"ן יוחנ"ן. (שם)

דרוש נפלא מרבינו הק' מהרצ"ה מזידיטשוב זיע"א בס' עטרת צבי בענין מחלוקת יוסף והשבטים

ויבא יוסף את דבתם רעה, הא אוקמוה דהוה אמר לאבוי עלייהו דהוו אכלי שייפא מבעלי חיין כד אינון חיין. ויבא יוסף את דבתם רעה, וכי הא במניינא הוו אינון בני שפחות, היך הוו מזלזלין בהון בני לאה, והיך הוו אכלין אבר מן החי והוו עברין על פקודא דמאריהון. דהא פקיד על בני נח פקודא דא. כמה דאת אמר, (בראשית ט) אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו, ואינון הוו אכלי ליה ועברין על פקודא דמאריהון. אלא יוסף הוה קאמר, ועל דא אתענש (זוה"ק וישב קפב ע"ב), [פירוש: ויבא יוסף את דבתם רעה, הרי פרשוה שהיה אומר לאביו עליהם שהיו אוכלים איבר מבעלי חיים כשהם חיים. ויבא יוסף את דבתם רעה, וכי זה במנין היו אותם בני השפחות, איך היו מזלזלים בהם בני לאה, ואיך היו אוכלים איבר מן החי והיו עוברים על מצות רבונם, שהרי צוה על בני נח מצוה זו, כמו שנאמר (בראשית ט) אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו, והם היו אוכלים אותם ועוברים על מצות רבונם אלא יוסף היה אומר, ועל זה נענש].

קשה לי שהקדוש מתרץ את השבטים ומגדיל התימא על יוסף הצדיק לומר ח"ו שקר ולה"ר לפני יעקב שמדתו אמת, ומתחלה אמר ותרווייהו כחדא אזלין ודא הוא רזא דאת ו"ו וכו'.

*אמנם נלפע"ד בדרך פשוט ע"ד אמרם ז"ל בשבת (נה:) כל האומר ראובן חטא וכו' וכל האומר בני עלי חטאו אינו אלא טועה אלא מעלה עליהם הכתוב וכו', וקשה הא אין מקרא יוצא מידי פשוטו, אמנם ע"ד קבלתינו מרבותינו בשם **הבעש"ט** נלפע"ד אשר הצדיק העובר על עבירה קלה סעיף המסתעף מתפשטת מן סוג עבירה חמורה כגון באלו שאמר עליהם כאילו כמו כל הכועס כל המתגאה כאלו עובד וכו' מורגשת העבירה הזאת בגשמי אצל הצדיק יותר ממה שמורגשת בחוש גוף ומעשה העבירה החמורה אשר אם ח"ו עובר עם הארץ ועמא דבר, מחמת זכות חומר הצדיק הזך והזהיר אשר זיכך גופו בתורה ובאש העבודה עבודת אלהיו באמת ביראה ופחד, וע"ד משל כי בכלי הזך ונקי יכר רושם וכתם דקה מן הדקה יותר מן רושם עב וגס בכלי בלתי נקיה ומטוהרה ועכורה ח"ו, וכן לגודל בהירות כלי הצדיק וזכותו המקדש ומטהר חומרית גופו וכל כליו ונפש רוח נשמה שלו אפילו אם ח"ו אינו עושה כי אם על נדנוד איזה עבירה מעט כעס וכאילו נרשם בגופו ונפשו ר"נ ונכתם כגוף וחומר העון כמו ע"ז ח"ו ג"ע וש"ד, והדברים ידועים אצל בעלי העבודה המזככים כל אבריהם וחושיהם לקדשם לטהרם בדחילו ורחימו ליחדם לקונם לבוראם יוצרם עושם ע"כ דברי קדשם בקיצור, ולכן גבי ראובן ובני עלי (שבת שם) מעלה עליהם הכתוב בפשוט אשר עשו גוף העבירה החמורה הגם שלא עברו ח"ו אלא קלה שבקלות אמנם מחמת אור צדקתם וקדושתם נרשמו ניכר בהם רושם וגולם עבירה חמורה ג"ע ח"ו הכתוב אינו יוצא מידי פשוטו.*

*וזה נלפע"ד אשר נוכל לומר אשר השבטים קדושי עליון אפשר עברו באיזה פעם על נדנוד איזה עבירה קלה כאמור אין אדם צדיק בארץ וכו', ונרשם על קדושת זכות בהירות חומרם וגופם הקדוש כגוף עבירה גדולה אשר העבירה הקלה נכנסת בסוג וגדר מין ממיני עבירות החמורות כמו אבר מן החי כגון באכלם דבר שאינו מתוקן עפ"י דרכי התורה כתיקנה בדקדוקיה ופרטותיה, ויוסף הצדיק מגודל בהירת קדושתו ורוחו הקדוש הכיר בהם שעברו על עבירה חמורה כי נרשמה ונכתמה בזכות חומרם וגופם, וכמו שמצינו לקדושי עליון ובפרט האר"י ז"ל עיין בקונטרס השבחים להאר"י ז"ל ואשר ספרו לנו אבותינו משאר צדיקים קדושי עליון יסודי עולם אשר הכירו במצח שכתוב עליו עבירה חמורה, האר"י ז"ל אמר למהר"א גלאנטי ז"ל טבל כתוב על מצחך וחפש ומצא מעין טבל, ונודע ומפורסם מעשים כאלה עצמו מספר, וכן יוסף באור עיניו זך זהר הראות הכיר על אחיו בכח הכרת פנים ברוח קדשו איזה עבירה דקה, ולפי כח קדושתם ובהירת גופם נרשם עליהם והעלה עליהם הכותב וחותם ביד כל אדם עבירה חמורה, והנה בבא יוסף אל אביו והיה אביו מלא רוח ה' רוה"ק ונבואה כי היה מרכבה לו' של שם ב"ה ובאהבתו את יוסף ו' זעירא בודאי הכיר יעקב אפילו במחשבות והרהורי יוסף על אחיו דברים אשר לא כדת ח"ו כי עשו הדברים רושם בלב ומחשבות יוסף הצדיק, והנה בבוא אחיו הצדיקים אל יעקב בהיות יוסף אצלו אז היה שורה עליו גודל אור בהירת רוחו הקדוש כי שרש נבואה ורוה"ק מרזא דצדיק כידוע ונאריך בזה בעז"ה פ' אחרי, בודאי הוכיח אותם על פניהם כאב את בן ירצה, והשבטים חשדו את יוסף אשר הוא אומר עליהם דברים כאלו הגם אשר לא הרגישו בעצמם דבר זה קבלו תוכחת אביהם כאשר מדרך החסידות לקבל תוכחה ולחפש בעצמם והאמינו באביהם, אמנם יוסף נחשב בעיניהם אשר הוא אומר לפני אביו עליהם דברים זרים ח"ו, ובאמת יוסף לא אמר לאביו ח"ו דבר אמנם חשב עליהם בהכירו הכרת פניהם (זה רומז ג"כ בפסוק ויכר יוסף את אחיו וכו' והבן) מגודל רוח קדשו השורה עליו ועשו הדברים רושם בלבו, ויעקב הכיר מחשבת יוסף והרהורי לבו על אחיו ולא דנם לכף הזכות והחסד כי היתה סבה מאת ה' לקיים גזרת ברית בין הבתרים כאמרם ז"ל במדרש וישנאו אותו כדי שיקרע הים לפניהם עיין בהר"מ אלשיך, וזה שאמר הזוהר **אלא יוסף הוה קאמר** ר"ל בלבו ובמחשבתו בראותו איזה פעם בכח הכרת פנים איזה עבירה כמו אבר מן החי וכדומה, **ועל דא אתענש** ר"ל כי גם על מחשבתו ואמירת לבו הקדוש עליהם (וכמה פעמים מצינו מחשבת הלב בלשון אמירה עיין זהר שמות וזהר ויקרא וכתיב ויאמר אברהם בלבו וכדומה רבים ובלשון חז"ל אמר אמרה פרה זו הריני נזירה ועין שם בתוי"ט פ"ב דנזיר) ועשתה מחשבתו והעלתה טינא בלבו הקדוש, וע"ז נענש שהיה לו להמתיק דין מעליהם אם הכיר בהם דבר זה היא סימן להשראת דינים עליהם ח"ו, וזה שאמר הכתוב ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם ולא אמר ויוציא יוסף דבה כמו ויוציאו דבת הארץ, מוציא דבה הוא כסיל, כי באמת לא הוציא שום דבר בפיו הקדוש אמנם הדבה מובא בעצמו לאביהם בהיותה מושרשת במחשבת יוסף הצדיק בבואו לפני אביו נלבש ברוח קדשו הזך והזהר והוכיח את אחיו והם חשבו וחשדו את יוסף אשר הוא מספר ח"ו עליהם לה"ר כי הכל היתה סבה מאת ה' כנז"ל.*

ובזה תבין איך שבטי י"ה הקדושים צדיקים העמוסים מני בטן רצו להרוג את יוסף, וכי נתחייב בזה ח"ו מיתה בידי אדם, ונתקשה בזה הרב הקדוש האוה"ח במה דנוהו השבטים להמיתו ח"ו, אמנם לפי דברינו דנוהו ברודף כי סברו בדעתם אשר יוסף מוסר אותם לפני אביו הצדיק הקדוש ויראו לנפשותם לבל יענישם ח"ו בדברי שקר ומלשינות כי הם לא הרגישו בעצמם שום שמץ דבר זר ח"ו שום נדנוד כנודע מפסוק למה אירא וכו' עון עקבי יסובני, ודנו אותו ברודף וניתן להצילו בנפשו, ונמצא שבטי יה הם צדיקים ויוסף הוא הצדיק ואחיד במדת יעקב אביו הצדיק מדתו אמת פועל אמת שפעולתו אמת והיתה סבה מאת ה' מאוד עמקו מחשבותיו יהי שמו מבורך לעולמי עולמים' אמן.

סיפורים ועובדות מרבותינו הק' בימי החנוכה

פעם אחת כשעמד רבינו **הבני שלשים** להדליק נרות חנוכה, היה זה בשנת תרס"ח בליל ראשון שחל במוצש"ק, ומסביבו חסידים ואנ"ש העומדים לצפות בעבודת הקודש, המנורה של רבינו על אף שהיתה מכסף טהור אבל בתכלית הפשטות, נרותיה היו עשויות שמונה בזיכים מחוברים יחדיו על בסיס בעל דופן מעוטר ומוצב על ד' תומכים, להדלקה היתה תלויה בתוך מזוזת הבית על יתד. ויהי תוך כדי הכנת הפתילות לנרות חנוכה נשמע קול רבינו מרחש לעצמו בזה"ל, ישנם רבים ורבנים שברשותם מנורות גדולות מפוארות ומעוטרות בכל מיני עיטורים זה בכה וזה בכה, ואילו אני די לי לקיים מצות הדלקת הנרות במנורה פשוטה. בין החסידים היה גם שו"ב אחד מגלילות קאסאן שבא לחזות בהדלקה , באותו רגע הבחין ר' אברהם מרדכי כי חוורו פני האיש ומיהר לצאת מבין העומדים חוצה, רא"מ היה סבור כי עומד להתעלף ויצא אחריו לסעדו, האיש עמד בחצר נשען על הקיר וכמעט שנפל ארצה, רא"מ חקר לדעת מה קרה עמו, ויען בהתרגשות, וכי לא שמעתם את לחשו של הרבי, הרי דבריו היו מכוונים אלי ביחוד שכן באותו רגע הרהרתי בדעתי למה אין לו לרבינו מנורה מפוארת כרביים אחרים ומסתפק במנורה פשוטה אף פחות מדרך בע"ב חשובים והרי אין כסף נחשב אצל הצדיקים לפזר על דבר מצוה, באותו רגע הרגיש הרבי במחשבתי, ואת תשובתי קבלתי על אתר.

הרה"ח מו"ה משה יוסף גליק ז"ל מראהאד מחשובי חסידי קאסאן סיפר, ששמע מפי הרה"ק המקובל ר' אהרן ישעי' פיש זצ"ל מהאדאס בעהמ"ח פרח מטה אהרן שאמר שניכר בספר **בני שלשים** מאמרי חנוכה שברבינו שכן ניצוץ מנשמת משיח בן יוסף, וכנראה לכן נגזר עליו קנאה וקיצור ימים ר"ל.

סיפר הגה"צ מו"ה יהושע דייטש זצ"ל הרב מקטמון ירושלים: בימי בחרותו נסע פעם יחד עם אחיו הרה"ח ר' ישעי' ז"ל לקאסאן ביומי דחנוכה להדלקת נר ראשון אצ לרבינו בעל **האור מלא** , בקרון הרכבת פגשו איש אחד שנסע גם הוא לקאסאן בפעם הראשונה, לאחר שהותם בהדלקת הנרות אמר האיש לר' ישעי' אילו לא באתי הנה כי אם לשמוע את ברכות ההדלקה שיצאו מפי הרבי היתה כדאי כל הנסיעה, והיה מלא השתוממות והתפעלות מכך כי זעו אמות הסיפים, והפלא היה כי אחר כן היה רבינו מתהלך בנעימות ובשלוה עם העם ובשפלות רוח מכבדם ומקרבם אפילו ילדים קטנים עד שהיו מפליאים את דרכו האם זה האיש שרק לפני שעה קלה היה בוער כלפיד אש, כך היתה דרכו תמיד פושט צורה ולובש צורה. יתר על כן המקורבים אליו ידעו כי גם בשיחתו עם אנשים כדרך העולם היו במלותיו כונות ויחודים עפ"י דרכו, אך לאנשים סביבו היה נראה כשיחה בעלמא.

סיפר הרה"ח מו"ה יואל קליין ע"ה: דבר פלא ראו אצל רבינו **האור מלא**, אם כי דרכו היתה בהתלהבות ולבת אש כנודע, אבל כשהיה מתאסף ציבור גדול אצלו היה נוהג באיפוק ומסתיר דרכיו ועבודתו, ככל שהיה 'העולם' מצומצם יותר כך לעומת זה היתה עבודת קדשו בגילוי רב בלא גבול, אבל גם אז לא גילה את רז סודו, החסידים והבחורים היו תאבים ומתחקים על צעדיו כדי לעשות כמעשהו ולרבינו לא היה ניחא בזה, בימי החנוכה אחר ההדלקה היה רבינו אומר את המזמורים כנהוג בשרעפי קודש אבל בלחישה רק שפתיו נעות וקולו לא נשמע, הבחורים הצטופפו סביבו והטו אוזן קשבת לשמוע סדר הנהגתו בזה, רבינו הבחין בכך ואמר להם בגערה ובחביבות, וכי יקרכם דבר מה אם לא תדעו בדיוק מה שאני אומר...

בליל זאת חנוכה אחר ההדלקה היה רבינו **האור מלא** נוהג לכבד אחד מן המנגנים לנגן מזמור כ"ז שבתהילים לדוד ה' אורי וישעי. ופעם אחת ציוה רבינו לאיש אחד מאנשי קאסאן ר' צבי הירש מאשקאוויטש ז"ל שהיה חשוך בנים לזמר פרק ב' משמואל א' ותתפלל חנה וגו', ומשסיים נגינתו אמר רבינו הלא הנך מיטיב נגן חזור נא שנית על הזמר, ואח"כ ציוה לו לזמר בשלישית, הדבר היה לפלא בעיני הנוכחים אך בליבם הרהרו וגם אמרו אח"כ בפיהם שבודאי השפיע רבינו באותה שעה ישועה לר' צבי הנ"ל, ואמנם לפקודת השנה נולדה לו בת.

סדר הדלקת נרות חנוכה אצל רבינו בעל האור מלא זיע"א

א. בכל ערב קודם הדלקת הנרות הלך לטבול במקוה.

ב. רבינו הדליק הנרות בביתו, ובבית המדרש היה מדליק המשמש או בחור אחר קודם תפלת ערבית, והמנהג היה להפריע המדליק ע"י זריקת מטפחות וכדו' ורבינו היה עומד מאחוריו.

ג. כחצי שער אחר תפלת ערבית הדליק רבינו בביתו והיו מכינים לו הפתילות.

ד. המנורה של רבינו היתה עשוי מכסף והנרות לא היו מחולקים בהפסק ביניהם אלא כולם בשורה אחת וכותל נמוך מאחוריהם, ואת השמש היה מניח למעלה מן המנורה בצד שמאל.

ה. מקום ההדלקה היה בפתח הכניסה בין חדרו לפתח חדר הגבאי.

ו. לא אמר לפני ההדלקה שום תחינה או יהי רצון רק לשם יחוד וכו', ויהי נועם, ובירך הברכות בקול גדול והתלהבות נוראה ובנעימה קדושה בנגינה ובנוסח הידוע ואחר הדלקת נר ראשון אמר הנרות הללו.

ז. אחר ההדלקה הביט על השעון לראות מתי הדליק וישב על כסא אצל המזוזה מול הנרות ופיו ממלמל בלחש ופניו לוהטות ועיניו דבוקות בהסתכלות אל הנרות לערך חצי שעה, ואחר כך שרו וזמרו ואמר תורה, ולבסוף שרו מעוז צור, והוא ישב כל הזמן מול הנרות כשעה ויותר.

ח. סדר הזמירות היה כדלהלן: בליל א' מזמור שיר חנוכת וגו' פעם אחת, ויהי נועם וגו' יושב בסתר עליון וג', שיר המעלות אשרי כל ירא ה' ואמר החתימה שלום על ישראל שלש פעמים, שיר המעלות הנה מה טוב ומה נעים, וכן חיים עד העולם שלוש פעמים

ט. באחד הלילות אמר גם למנצח בנגינות וגו' אלקים ובאחד הלילות לא אמר רק מזמור שיר חנוכת, וכמה פעמים ויהי נועם, יושב בסתר, ולא יותר.

י. בהדלקה חמישית שלפעמים היתה בליל ה' ולפעמים בליל ו' אמר מזמור שיר חנוכת, ושבע פעמים ויהי נועם, אשת חיל מי ימצא עד גמירא ולא יותר.

יא. אחר שגמר הסדר, כיבד לאחד לזמר קפיטל שנזכר בו אור או נר או נס, ושרו ניגון איטי בנעימה. אחר כך כיבד לאחד לזמר שלש אותיות מתמניא אפי בכל לילה על הסדר שזמר בניגון מהיר אחר כך אמר תורה ואחר כך צוה לזמר מעוז צור.

יב. בדברי התורה שאמר, הרבה לדבר מענין שבימים הגבוהים ימי חנוכה צריכים לעשות הכנה לימים הנמוכים ימי שובבי"ם, וימי החנוכה יאירו בימים הבאים אחריהם, ימים השפלים, ושהימים האלו מסוגלים להשפיע בני חיי ומזוני.

יג. לא עשה סעודה ברבים בימי חנוכה לא ביום ולא בלילה וכן לא בזאת חנוכה.

נרוכים הבאים בשם ה'

הננו מקדמים בברכה את פני

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

לרגל שובו לארצינו הק' מארצות הגולה
למען חיזוק מוסדותינו

יהי בואו לברכה